

VOL VAN WATER...

De waterbeheerplannen in openbaar onderzoek

BEKKEN VAN DE GENTSE KANALEN

22 november 2006 - 22 mei 2007

Inhoud

Woord vooraf	3
1 De waterbeheerplannen in openbaar onderzoek	5
1.1 Welke plannen zijn in openbaar onderzoek?	6
1.2 Het openbaar onderzoek praktisch	10
2 Het bekkenbeheerplan en de deelbekkenbeheerplannen van het bekken van de Gentse Kanalen	13
2.1 Kennismaking met het bekken van de Gentse Kanalen	14
2.2 Wateroverlast en watertekort in het bekken van de Gentse Kanalen voorkomen	18
2.3 Water voor de mens in het bekken van de Gentse Kanalen	24
2.4 Naar een betere waterkwaliteit in het bekken van de Gentse Kanalen	28
2.5 Duurzaam omgaan met water in het bekken van de Gentse Kanalen	40

Woord vooraf

Beste Lezer

Een duurzaam waterbeheer is ongetwijfeld één van de grootste uitdagingen van de 21ste eeuw, ook bij ons. Met de Europese kaderrichtlijn Water en het Vlaamse decreet Integraal Waterbeleid willen wij deze uitdaging aangaan.

In uitvoering van dit decreet hebben het Vlaamse Gewest, de provinciebesturen en de lokale overheden uitgebreid nagedacht over en gewerkt aan waterbeheerplannen voor heel Vlaanderen.

Naast een integrale visie op het watersysteem bevatten deze plannen ook acties en maatregelen om deze visie te realiseren. Als voorzitter van het bekkenbestuur ben ik er dan ook van overtuigd dat met deze plannen een nieuwe wind zal waaien door het Vlaamse waterlandschap.

De eerste ontwerpen liggen nu op tafel, met concrete voorstellen om het watersysteem er weer bovenop te helpen. Het belang van deze waterbeheerplannen valt moeilijk te overschatten. Ze vormen dan ook de ruggengraat van het waterbeleid in Vlaanderen voor de komende jaren.

Maar het waterbeleid is geen zaak van de overheid alleen. Het openbaar onderzoek brengt daarom de waterbeheerplannen tot bij de bevolking. Gedurende zes maanden krijgt u de kans de plannen in te kijken en uw reacties kenbaar te maken. U kunt opmerkingen formuleren, verbeteringen voorstellen of ideeën aanbrengen. Een unieke gelegenheid dus om mee te denken over hoe wij allen met ons kostbaar water moeten omgaan.

Aan de hand van deze brochure willen we u laten kennismaken met de waterbeheerplannen en u informeren over uw inspraakmogelijkheden. Zo hopen we u te inspireren om zelf duurzaam met water om te gaan. Samen kunnen we immers in het waterverhaal het verschil maken.

Ik wens u alvast veel leesplezier.

André Denys

*Gouverneur van Oost-Vlaanderen
Voorzitter van het Bekkenbestuur van het bekken van de Gentse Kanalen*

De loop op het bekken van de Gentse Kanalen

Deze brochure zet de loop op het bekkenbeheerplan en de deelbekkenbeheerplannen van het bekken van de Gentse Kanalen. Het is er geen samenvatting van. De brochure biedt u wel een greep uit de acties en de projecten die in het bekken van de Gentse Kanalen op stapel staan.

Blijft u op uw honger zitten en wenst u toch een volledig overzicht, dan nodigen we u uit om de integrale plannen te raadplegen in het gemeentef- of stadhuis of via www.volvanwater.be.

Voor informatie over de waterbeheerplannen voor het bekken van de Gentse Kanalen uit de eerste hand, bent u van harte welkom op de informatie- en inspraakvergadering. Deze vergadering vindt plaats op 20 februari in Gent. Op de voorafgaande infomarkt kunt u vanaf 10 uur terecht met al uw vragen. Meer info hierover vindt u op pagina 10.

Ook over de tien andere bekkens is een brochure beschikbaar. U kunt deze brochures downloaden of aanvragen via www.volvanwater.be of via het Waterloket op het nummer 0800 99 004.

1 De waterbeheerplannen in openbaar onderzoek

De waterbeheerders bedenken oplossingen voor de waterproblemen en zetten die op papier. Zo ontstaan waterbeheerplannen. Ze doen dit niet alleen, maar samen met alle sectoren die bij water betrokken zijn. Waterbeleid is immers geen zaak van de overheid alleen. Ook als inwoner bent u van dichtbij betrokken bij de waterproblemen in uw omgeving. U kunt dan ook een belangrijke bijdrage leveren aan het waterbeleid in uw regio.

Tijdens het openbaar onderzoek leggen we onze plannen voor aan alle inwoners van Vlaanderen. Iedereen krijgt de kans zijn zeg te doen. U kunt opmerkingen formuleren, verbeteringen voorstellen of ideeën voor acties en projecten kenbaar maken.

De waterbeheerders gaan dus niet op eigen houtje te werk. Met uw inbreng wordt elk waterbeheerplan een gedragen en realistisch plan, met een grote kans op slagen.

Een waterbeheer zonder grenzen

Water is een systeem dat niet alleen de waterlopen, maar ook het grondwater, de oevers en valleien omvat, en ook alle dieren en planten die er leven. Dit watersysteem stopt niet aan administratieve grenzen. Daarom is een integrale aanpak noodzakelijk, met veel overleg over de grenzen van gemeenten, provincies, gewesten en landen heen.

Het is niet haalbaar om alle acties en maatregelen voor heel Vlaanderen in één allesomvattend plan te gieten. Elk watersysteem verdient een eigen aanpak. Er worden daarom afzonderlijke plannen opgemaakt voor de stroomgebiedsdistricten van Schelde en Maas, voor de elf bekkens en voor de 103 deelbekkens. Tussen al deze plannen is er een intense samenhang. De waterbeheerplannen hebben als doel samen een integraal waterbeheer in de praktijk te brengen, elk op het juiste niveau. Het waterbeheer in heel Vlaanderen is dus op eenzelfde leest geschoeid.

1.1 Welke plannen zijn in openbaar onderzoek?

Tijdens het openbaar onderzoek krijgt u de gelegenheid om de plannen te raadplegen die voor uw regio van belang zijn. Het gaat om:

- het werkprogramma en het tijdschema voor de opmaak van de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas en het overzicht van de belangrijkste waterbeheerkwesties in Vlaanderen
- het bekkenbeheerplan van het bekken (of de bekkens) waartoe uw gemeente hoort, samen met de bijhorende deelbekkenbeheerplannen.

De waterbeheerkwesties: opstap naar de stroomgebiedbeheerplannen

In het Vlaamse Gewest liggen vier stroomgebieden: de Schelde, de Maas, de IJzer en de Brugse Polders. De Schelde maakt samen met de IJzer en de Brugse Polders deel uit van het internationale stroomgebied-district van de Schelde. De Maas maakt deel uit van het internationale stroomgebied-district van de Maas.

Vlaanderen zal tegen eind 2009 stroomgebied-beheerplannen vaststellen voor Schelde en Maas. De Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) staat in voor de opmaak ervan. Ook over deze plannen komt er, in een volgend stadium (december 2008 - juni 2009), een openbaar onderzoek.

U kunt nu al het voorbereidend document raadplegen. Hierin worden de belangrijkste waterbeheerkwesties in Vlaanderen beschreven. Dit zijn de grote uitdagingen voor het waterbeleid waaraan we de komende jaren extra aandacht zullen besteden. U vindt in dit document ook het tijdschema en werkprogramma voor de opmaak van de stroomgebiedbeheerplannen.

U kunt het document *De waterbeheerkwesties in Vlaanderen. Eerste stap in de opmaak van de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas* inkijken in het gemeentehuis, raadplegen of bestellen via www.volvanwater.be of gratis aanvragen via het Waterloket op het nummer 0800 99 004.

De waterbeheerplannen: hun wettelijke context

De waterbeheerplannen geven uitvoering aan het integraal waterbeleid. Dit integraal waterbeleid is wettelijk vastgelegd in de Europese kader-richtlijn Water en het (Vlaamse) decreet Integraal Waterbeleid en ook politiek verwoord in de eerste Waterbeleidsnota.

Over elk van deze drie wettelijke pijlers van het integraal waterbeleid is een brochure beschikbaar. U kunt deze brochures downloaden via www.volvanwater.be of aanvragen via het Waterloket (0800 99 004).

De waterbeheerkwesties: uitdagingen voor het Vlaamse waterbeleid

In het document *De waterbeheerkwesties in Vlaanderen. Eerste stap in de opmaak van de stroomgebied-beheerplannen voor Schelde en Maas*, dat samen met de (deel)bekkenbeheerplannen in openbaar onderzoek is, vormen vijf waterbeheerkwesties de aandachtspunten voor het waterbeheer van de komende jaren:

De toestand van het oppervlaktewater beschermen en verbeteren. De aanspraken die we met zijn allen op het oppervlaktewater maken, zijn enorm. Enkel een goed beheer kan ervoor zorgen dat beken, rivieren en kanalen ook in de toekomst hun functies kunnen blijven vervullen.

De kwaliteit van het grondwater beschermen en verbeteren. Het grondwater is een essentieel onderdeel van het watersysteem: een waardevolle grondstof die we moeten beschermen tegen verontreiniging.

Duurzaam voorraadbeheer. Water is een natuurlijke grondstof, waarmee we zorgvuldig moeten omspringen. We streven daarom naar een duurzaam voorraadbeheer en een rationeel gebruik van water.

Wateroverlast en watertekort in samenhang aanpakken. Overstromingen en wateroverlast, maar ook verdroging, zijn nijpende problemen. Een geïntegreerde aanpak van beide kwesties moet toelaten ze in de toekomst in te perken.

Verstandig investeren. Er zijn heel wat maatregelen en middelen nodig om weerwerk te geven aan alle waterproblemen die op ons afkomen. De haalbaarheid en de betaalbaarheid van het waterbeheer is een belangrijke bekommernis.

Ieder bekken een eigen bestuur

Het waterbeleid op het niveau van een bekken wordt gecoördineerd door het **bekkenbestuur**. Hierin zetelen vertegenwoordigers van het Vlaamse Gewest en mandatarissen van de provincies en de deelbekkens. De voorzitter van het bekkenbestuur is de provinciegouverneur. Het bekkenbestuur keurt het ontwerp van het bekkenbeheerplan goed.

Het **bekkensecretariaat** staat in voor de dagelijkse werking van het bekken. Dit secretariaat bestaat minstens uit de bekkencoördinator, een planningsverantwoordelijke en per provincie een personeelslid van het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening. Het bekkensecretariaat bereidt het ontwerp van het bekkenbeheerplan voor.

Elk bekken krijgt ook een **bekkenraad**. In de bekkenraad zijn alle maatschappelijke belangengroepen die te maken hebben met het waterbeleid, vertegenwoordigd. De bekkenraad verstrekt advies over het ontwerp van het bekkenbeheerplan.

De bekkenbeheerplannen

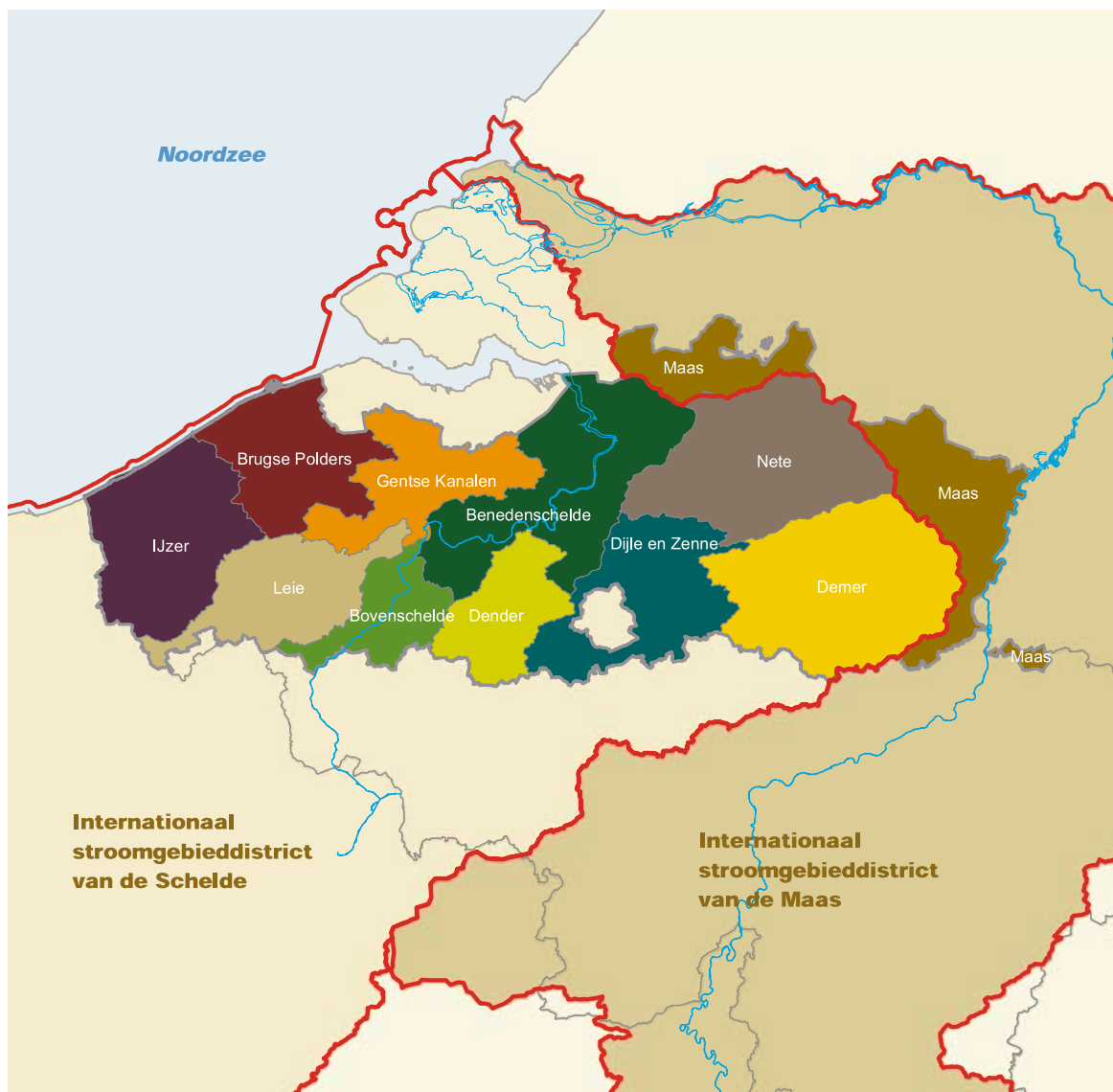
In Vlaanderen zijn er elf bekkens. Van west naar oost zijn dat het bekken van de IJzer, de Leie, de Brugse Polders, de Bovenschelde, de Gentse Kanalen, de Dender, de Benedenschelde, de Dijle en de Zenne, de Nete, de Demer en de Maas.

Het bekkenbeheerplan bundelt alle aspecten en kenmerken van het bekken en beschrijft welke knelpunten en kansen er zich voordoen. Het centrale hoofdstuk van het plan is een weloverwogen visie op het waterbeheer in het bekken. Doelstellingen, maatregelen en acties vertalen deze visie naar de praktijk.

De deelbekkenbeheerplannen

Elk bekken is verder opgedeeld in deelbekkens. Om het waterbeleid op dit niveau te coördineren, zijn waterschappen opgericht. Dit zijn samenwerkingsverbanden tussen de verschillende waterbeheerders in één of meerdere deelbekkens.

De secretariaten van de waterschappen staan in voor de opmaak van de deelbekkenbeheerplannen. Deze plannen verfijnen het bekkenbeheerplan en worden er als deelplan aan toegevoegd. Ze zijn dan ook samen in openbaar onderzoek.

De waterbeheerplannen: samenhang verzekerd

De samenhang en de afstemming tussen de waterbeheerplannen op de verschillende niveaus is cruciaal. Het bekkenbeheerplan is een scharnierdocument. Het vormt een bouwsteen voor de stroomgebiedbeheerplannen en vertaalt via acties en maatregelen de krachtlijnen van het Vlaamse waterbeleid naar de praktijk.

Het bekkenbeheerplan biedt ook een houvast voor de deelbekkenbeheerplannen. Deze volgen de aanpak en de grote lijnen van het bekkenbeheerplan en verfijnen die verder voor het deelbekken.

In het stroomgebiedbeheerplan en het bekkenbeheerplan komen vooral de bevoegdheden en de verantwoordelijkheden van de waterbeheerders van het Vlaamse Gewest aan bod. In het deelbekkenbeheerplan ligt de klemtoon op de bevoegdheden en de verantwoordelijkheden van de lokale waterbeheerders. Dit zijn de provincies, de gemeenten en de polders en wateringen die in het deelbekken liggen.

1.2 Het openbaar onderzoek praktisch

Waar kunt u de documenten inkijken?

Van 22 november 2006 tot 22 mei 2007 kunt u in uw gemeente- of stadhuis de waterbeheerplannen voor uw gemeente inkijken. U kunt deze documenten ook raadplegen op de website van het openbaar onderzoek: www.volvanwater.be.

De informatie- en inspraakvergadering met infomarkt vindt in het bekken van de Gentse Kanalen plaats op 20 februari om 19 uur in het Provinciaal Administratief Centrum, W. Wilsonplein 2, Gent. De vergadering wordt voorafgegaan door een infomarkt. Vanaf 10 uur kunt u er met uw vragen terecht.

Hoe kunt u reageren?

U dient uw opmerkingen schriftelijk in bij het college van burgemeester en schepenen. Ook tijdens de informatie- en inspraakvergadering kunt u een reactie overmaken.

Om met uw opmerkingen en ideeën rekening te kunnen houden, is het belangrijk dat u ten laatste op 22 mei 2007 reageert. Alle reacties die vóór die datum ingediend zijn, worden geëvalueerd.

Wat gebeurt er met uw opmerkingen en adviezen?

Na het openbaar onderzoek bezorgt het college van burgemeester en schepenen de opmerkingen op het document over de waterbeheerkwesties aan de CIW. De opmerkingen op de (deel)bekkenbeheerplannen worden aan de bekkensecretariaten bezorgd.

De CIW zal uw opmerkingen en adviezen op de waterbeheerkwesties meenemen bij de voorbereiding van de stroomgebiedbeheerplannen. Hetzelfde gebeurt met de reacties van de MiNa-Raad, de SERV, de bekkenraden en de bekkenbesturen.

Het bekkenbestuur zal uw opmerkingen en adviezen op het (deel)bekkenbeheerplan meenemen bij de aanpassing van het plan. Ook met de opmerkingen van de bekkenraad en van de waterschappen wordt rekening gehouden.

De Vlaamse Regering stelt de bekkenbeheerplannen, met de bijhorende deelbekkenbeheerplannen, definitief vast. Dit gebeurt ten laatste op 22 december 2007. Van dan af zijn de definitieve plannen in te kijken bij de betrokken provincies en gemeenten of te raadplegen via www.volvanwater.be.

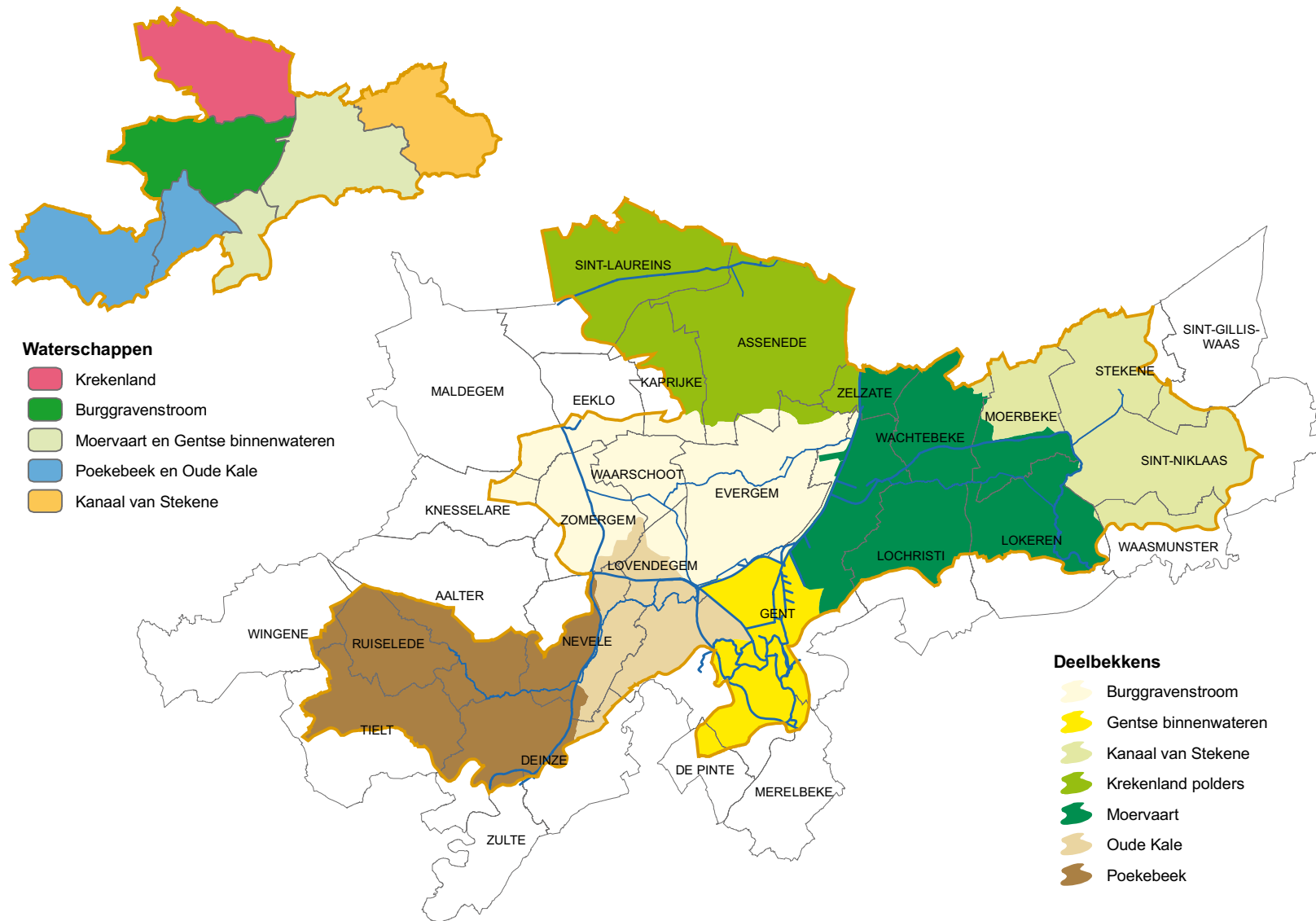
2 Het bekkenbeheerplan en de deelbekkenbeheerplannen van het bekken van de Gentse Kanalen

Het bekkenbeheerplan en de deelbekkenbeheerplannen van het bekken van de Gentse Kanalen zijn allesomvattende plannen met tientallen acties en projecten. Uiteraard biedt deze brochure niet de mogelijkheid deze stuk voor stuk te bespreken. U vindt hier dan ook een greep uit de acties en de projecten die in het bekken van de Gentse Kanalen op stapel staan. Deze selectie geeft u een idee van wat u de komende jaren mag verwachten, maar niet het totaalbeeld.

Blijft u op uw honger zitten en wenst u toch een volledig overzicht, dan nodigen we u uit om de integrale plannen te raadplegen in het gemeente- of stadhuis of via www.volvanwater.be.

2.1 Kennismaking met het bekken van de Gentse Kanalen

Algemene gegevens	
Oppervlakte	917 km ²
Bodem	zand tot zandleem, in de valleien plaatselijk klei, veen en mergel
Reliëf	vrij vlak (Vlaamse Vallei en poldergebied) met reliëf in de randgebieden: - ten westen de cuesta van Zomergem-Oedelem en het gebied rond de bovenlopen van de Poekebeek - ten oosten het Land van Waas
Verstedelijkingsgraad	één vierde van de oppervlakte is sterk verstedelijkt: - centrale band rond Gentse binnenstad en Kanaalzone, met enkele grotere woonkernen in het oosten (Sint- Niklaas en Lokeren) - kleinere verspreide woonkernen en bebouwing langs de verbindingswegen
Open ruimte	noordelijke polderstreek en stroomgebied van de Poekebeek akkerbouw, gras- en weiland
Oppervlaktewater	
Hoofdwaterlopen en kanalen	Kanaal Gent-Terneuzen, Gentse binnenwateren, Ringvaart, Kanaal Gent-Oostende, Afleidingskanaal van de Leie, Leopoldkanaal, Moervaart en Durmekanaal
Belangrijkste zijwaterlopen (Vlaanderen)	Oude Kale, Nieuwe Kale, Lieve, Brakeleiken, Avrijevaart, Meirebeek, Zuidlede, Kanaal van Stekene, Zwarteluisbeek, Isabellarigool, Poekebeek
Stilstaande wateren	recreatievijver Blaarmeersen (voormalige zandwinningsput), spaarbekkens van Kluizen, verschillende kleinere stilstaande wateren (o.a. kreken in het poldergebied als Grote Geul en Boerekreek, Watersportbaan, plas aan de Durme in Daknam)

Waterloopbeheerders

Bevaarbare waterlopen	Vlaams Gewest: NV Waterwegen en Zeekanaal (W&Z)
Kanaal Gent-Terneuzen	Vlaams Gewest: departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW), afdeling Maritieme Toegang
Beheer van de onbevaarbare waterlopen van eerste categorie	Vlaams Gewest: Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
Beheer van de onbevaarbare waterlopen van tweede categorie buiten de polders en wateringen	provincie Oost-Vlaanderen, provincie West-Vlaanderen
Beheer van de onbevaarbare waterlopen van derde categorie buiten de polders en wateringen	gemeenten: Aalter, Assenede, De Pinte, Deinze, Eeklo, Evergem, Gent, Kaprijke, Knesselare, Lochristi, Lokeren, Lovendegem, Maldegem, Merelbeke, Moerbeke, Nevele, Ruiselede, Sint-Gillis-Waas, Sint-Laureins, Sint-Niklaas, Stekene, Tielt, Waarschoot, Waasmunster, Wachtebeke, Wichelen, Zelzate, Zomergem, Zulte
Beheer van de onbevaarbare waterlopen van tweede en derde categorie en niet-geklasseerde waterlopen binnen polders en wateringen	Wateringen De Assels, De Burggravenstroom, Oude Kale en Meirebeek, Wateringen van de Wagemakersstroom en Zomergem-Lovendegem Generale Vrije Polders, Isabellapolder, Polder Durme Noord-West, Polder Moervaart en Zuidlede, Polder Sinaai-Daknam, Polder van Moerbeke, Slependammpolders, Zwarte Sluispolder

Kwaliteitsbeheer van het oppervlaktewater

VMM	meting, controle en rapportering van de oppervlaktewaterkwaliteit, van de waterbodempkwaliteit en van de vuilvrachten van het geloosde afvalwater controle van de bacteriologische kwaliteit van het zwemwater in de zwem- en recreatievijvers opmaak van investeringsprogramma's voor de bovengemeentelijke waterzuiveringsinfrastructuur en voor de aanleg of de verbetering van gemeentelijke rioleringen en van kleinschalige zuiveringsinstallaties ecologisch en economisch toezicht op de afvalwatersanering, meer bepaald de opmaak van de zoneringsplannen voor de sanering van het afvalwater en het toezicht op de waterdistributiemaatschappijen
Aquafin	ontwerp en bouw van de bovengemeentelijke infrastructuur voor waterzuivering exploitatie van rioolwaterzuiveringsinstallaties en bovengemeentelijke rioleringen
Gemeenten	uitbouw en beheer van het gemeentelijk rioleringsstelsel
(Drink)watermaatschappijen	zuiveren, opvangen, transporteren en verzamelen van afvalwater (kunnen hiervoor gebruik maken van (boven)gemeentelijke collectoren, rioleringen en waterzuiveringsinfrastructuur (saneringsplicht sinds 2005))

Grondwater

Belangrijke watervoerende lagen

Centraal Vlaams Systeem: het quartair aquifersysteem, de oligoceen aquifer, het ledopaniseliaan aquifersysteem, het ieperiaan aquifersysteem

Beheer van kwaliteit en kwantiteit

VMM

Drinkwatervoorziening

Productie distributie en transport van het drinkwater

(drink)watermaatschappijen: Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening (VMW), Tussengemeentelijke Maatschappij voor Watervoorziening (TMVW), Intercommunale Maatschappij voor Watervoorziening in Vlaanderen (IMVW), Stedelijk Waterbedrijf Sint-Niklaas, Nederlandse drinkwatermaatschappij Evides

2.2 Wateroverlast en watertekort in het bekken van de Gentse Kanalen voorkomen

Het bekken van de Gentse Kanalen, gevoelig voor overstromingen

Overstromingen zijn een natuurlijk verschijnsel. Vooral tijdens de winterperiodes zorgt de verhoogde aanvoer van water ervoor dat waterlopen buiten hun oevers treden en hun winterbedding innemen. Echt natuurlijke overstromingen komen in het bekken van de Gentse Kanalen niet meer voor. Om de afwatering van dit laaggelegen gebied te verzekeren, werden de waterlopen immers in sectoren opgedeeld, die afzonderlijk ontwateren in brede kanalen.

Toch zijn er de laatste jaren overstromingen op plaatsen waar de waterlopen vroeger niet buiten hun oevers traden. De oorzaak is niet ver te zoeken. Veel waterlopen werden in het verleden rechtgetrokken of ingedijkt. Bovendien is de verharde oppervlakte in het bekken van de Gentse Kanalen door de jaren heen fors toegenomen. Bij hevige regenval kan het water dan ook te weinig infiltreren en wordt het te snel afgevoerd, met wateroverlast tot gevolg.

Uitgebreide overstromingen doen zich voor langs het Kanaal van Stekene en langs de Zuidlede, maar ook langs de Poekebeek, het Leopoldkanaal, het

Afleidingskanaal van de Leie en de Dauwbeek. Deze veroorzaken meestal niet zo veel schade aan gebouwen, maar plaatselijk heeft de landbouw er wel onder te lijden. Op enkele plaatsen waar recent wateroverlast optrad, was de materiële schade wel groot. Bijvoorbeeld in de dorpskern van Doorslaar in Lokeren (2002), de dorpskernen van Belsele, Sinaai en Kluzen, de Poekebeek (omgeving Ruiselede en woonkern te Poeke) en de Rijksweg Gent-Eeklo langs het Kanaal Gent-Oostende (2002).

Het antwoord op wateroverlast en verdroging: een drietrapsstrategie

Onze watersystemen zijn uit balans: wateroverlast, maar ook verdroging zijn daarvan de sprekende bewijzen. Beide problemen hebben dezelfde oorzaken en daarom is een geïntegreerde aanpak van wateroverlast en verdroging aangewezen.

Om te voorkomen dat de wateroverlast wordt afgewenteld op de gebieden stroomafwaarts, volgt het waterbeheer een drietrapsstrategie. Die moet een antwoord bieden op de wateroverlast in het bekken van de Gentse Kanalen en de strijd tegen verdroging aangaan:

- **Vasthouden.** In de eerste plaats wordt de neerslag zoveel mogelijk ter plaatse vastgehouden.
- **Bergen.** Indien nodig, wordt langs de waterlopen bijkomende ruimte voor water (buffering) voorzien.
- **Afvoeren.** Als zowel vasthouden als bergen ontoereikend is, moet het water op een veilige manier worden afgevoerd naar de waterlopen stroomafwaarts.

Water vasthouden is de boodschap

Eén van de oorzaken van de toenemende wateroverlast is de verharde oppervlakte, die ook in het bekken van de Gentse Kanalen de laatste decennia sterk is toegenomen. Om te verhinderen dat het water in een sneltempo de waterloop of de riool bereikt, moet neerslag zoveel mogelijk terug de bodem insijpelen. Deze infiltratie zorgt voor een aanvulling van de grondwatervoorraden en gaat verdroging tegen. Bovendien stroomt de neerslag zo trager af naar de waterlopen. Ook erosie en de toevoer van sedimenten naar de waterloop nemen af wanneer we het water vasthouden. Daardoor komt er minder sediment in de waterlopen terecht en moet de waterbeheerder minder ruimen.

Hoe we in de praktijk 'water vasthouden', hangt af van gebied tot gebied:

- De open ruimte neemt een aanzienlijke oppervlakte van het bekken van de Gentse Kanalen in. Hier moet het hemelwater zoveel mogelijk vertraagd afgevoerd worden. Dit kan door poelen en hagen aan te leggen, bestaande grachten te herwaarderen en aangepaste teelttechnieken toe te passen, die infiltratie in de hand werken. Bos-, natuur- en groengebieden zijn in dit kader van groot belang omdat ze van nature water vasthouden en op die manier een natuurlijke buffer vormen voor meer verstedelijkte gebieden.
- In gebieden waar grote oppervlakten verhard zijn – woongebieden, industrieterreinen, wegen, parkings... – gaan we het hemelwater zoveel mogelijk afkoppelen van de riolering en hergebruiken. Waar de situatie ter plekke en de bodemgesteldheid het toelaten, kunnen oppervlakten doorlaatbaar worden gemaakt. De neerslag kan hier dan terug de bodem in of met andere woorden infiltreren.

Water vasthouden: wat kunt u zelf doen?

'Afkoppelen' is tegenwoordig een veelgehoord woord. Maar wat betekent het eigenlijk? Wanneer het veel regent, dan krijgen de waterlopen een grote hoeveelheid water te slikken, vaak met overstromingen en wateroverlast tot gevolg. Door het hemelwater 'af te koppelen' en vast te houden, voorkomen we dat het in sneltreinvaart in de riolering of in de waterloop terecht komt. Dit kan door het water op te slaan en opnieuw te gebruiken óf door het te laten infiltreren in de bodem. Als er gescheiden riolering in uw straat ligt en als het technisch mogelijk is, bent u verplicht om het hemelwater af te koppelen van de riolering.

Wie vandaag bouwt of verbouwt, is verplicht een hemelwaterput aan te leggen. Maar in veel oude huizen is er een ongebruikte regenput. Meestal vraagt het niet veel moeite om zo'n oude put in gebruik te nemen. Ook voor uw portemonnee is dat een goede zaak. Door hemelwater te gebruiken bespaart u immers op uw waterfactuur.

Indien de bodem hiervoor geschikt is, dan kunt u hemelwater dat u niet gebruikt in de grond laten dringen. Kies in dat geval bij de aanleg van uw oprit of terras voor waterdoorlatende grasdallen of grasbetontegels.

Uw gemeente- of stadsbestuur kan u meer informatie geven over subsidies voor hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen en groendaken.

Hemelwater: een zaak van afkoppelen, infiltreren en hergebruiken

De gemeente Zomergem zorgt in de nieuwe KMO-zone aan de Kruisstraat voor ruimte voor buffering. In de stedenbouwkundige vergunning verplicht de gemeente de bedrijven een vijver of sloot aan te leggen. Ieder bedrijf zal dus zijn eigen hemelwater opvangen en eventueel hergebruiken of laten infiltreren. Ook bij de aanleg van de KMO-zones in Stoepe en Kaprijke worden buffers voorzien, het liefst in de vorm van een gemeenschappelijke vijver. De bedrijven kunnen het opgevangen water ook gebruiken als bluswater, wat nog eens een besparing van drinkwater oplevert.

De gemeente Tielt plant in deelgemeente Schuiferskapelle maatregelen om het oppervlaktewater uit de riool te houden. Aquafin heeft een 'Kikkerplan' opgesteld om deze 'parasitaire debieten' aan te pakken.

In de gemeente Sinaai kan de Ransbeek bij hevige regenval het water niet slikken. Waar het mogelijk is, wil de polder Sinaai-Daknam de oevers van de Ransbeek verbreden. Zo krijgt het water hier vanzelf meer ruimte, stroomt het trager in de beek en kan het makkelijker door de zandige ondergrond in de bodem dringen.

Op zoek naar bijkomende ruimte voor waterberging

Soms zijn er te weinig mogelijkheden om het hemelwater bovenstrooms vast te houden. In dat geval moeten de valleien het overtollige water tijdelijk opvangen. Waterlopen moeten zoveel mogelijk gebruik kunnen maken van hun natuurlijke overstromingsgebieden. We doen er dus goed aan de nog onbebouwde valleigebieden ook in de toekomst bouwvrij te houden. De waterloopbeheerders bekijken de mogelijkheden samen met de verantwoordelijken voor ruimtelijke ordening en andere betrokkenen.

Sommige valleigebieden in het bekken van de Gentse Kanalen zijn geschikt om water te bergen, maar overstromen in de praktijk niet, bijvoorbeeld omdat de oevers te hoog zijn. Ook in deze 'potentiële' waterbergingsgebieden wordt best niet meer gebouwd.

Op heel wat plaatsen nemen bebouwing, industrie en wegen de natuurlijke overstromingsgebieden in. Gerichtte ingrepen, zoals de aanleg van een wachtbekken, kunnen deze verloren ruimte compenseren.

Ook in de waterlopen zelf komt het erop aan het water vast te houden. Dit kan door waterlopen opnieuw te

laten meanderen, oevers in hun natuurlijke staat te herstellen of grachten te herwaarderen.

Afvoeren: soms zijn technische ingrepen noodzakelijk

Soms hebben vasthouden en bergen niet het verhoopte effect en dreigt er toch wateroverlast. Het water moet

dan op een vlotte en veilige manier worden afgevoerd. Dan kan het noodzakelijk zijn pompen te installeren, stuwen aan te passen, bruggen te verhogen, lokaal te baggeren en kruid te ruimen.

Wateroverlast: een strijd op vele fronten

De voorbije jaren hebben we meermaals ondervonden dat de waterhuishouding in het bekken van de Gentse Kanalen zeer kwetsbaar is. Alle waterbeheerders geven dan ook hoge prioriteit aan de bestrijding van de waterellende. We geven hier enkele voorbeelden van initiatieven die de wateroverlast aanpakken.

Ruiselede en Poeke vechten tegen waterellende

Ruiselede en Poeke bleven de laatste jaren niet gespaard van overstromingen. Her en der traden en treden de Poekebeek en de Reigerbeek buiten hun oevers. Deze beken kunnen de overvloed aan water niet meer slikken. Ze hebben meer ruimte nodig om te stromen en te overstromen. De waterloopbeheerders gaan stroomopwaarts op zoek naar laaggelegen gebieden. Het water kan er tijdelijk worden opgeslaan, en mondjesmaat wegstromen van zodra het ophoudt met regenen. De dorpskernen moeten hierdoor in de toekomst droog blijven. De provincie Oost-Vlaanderen heeft grondig laten bestuderen welke plekken zich het best lenen tot zo'n natuurlijk overstromingsgebied. Enkele percelen ter hoogte van Vlaagt kwamen uit de bus als meest haalbare optie.

Er wordt ook gezocht naar een oplossing om de bebouwing in de Bruggestraat, de Knokstraat en de Kruiswegestraat beter te beschermen. Een oude duiker van de Poekebeek onder de Bruggestraat wordt momenteel opnieuw in gebruik genomen. De provincie legt ernaast ook een gracht aan die de duiker bij extreme regenval moet ontlasten. In dezelfde straat, maar op een andere plaats, stroomt de Poekebeek door een ondergrondse koker van wel 55 meter lang. Eventuele verstoppingen zullen worden weggewerkt. Ook een kortere duiker is een mogelijke oplossing.

Ruimte voor water in Sint-Niklaas

De stad Sint-Niklaas zal tussen de N70 en de Schoonhoudtstraat een natuurlijk overstromingsgebied aanleggen. Hier kunnen de beken uit de buurt hun overtollige water kwijt. Later zal ook de hemelwaterriool van de Schoonhoudtstraat en de Schrijberg ernaartoe geleid worden. Het water zal hier dus naar believen kunnen stromen en overstromen, zonder schade te berokkenen.

Een oplossing voor de Wagemakersbeek

Langs de Wagemakersbeek doen zich geregeld overstromingen voor. Wanneer het hard regent, stroomt er een grote hoeveelheid hemelwater van het vliegveld van Ursel naartoe. Vooral in Oostwinkel en aan de monding in het Schipdonkkanaal veroorzaakt dit af en toe overstromingen. Stroomopwaarts van Oostwinkel krijgt de Wagemakersbeek ruimte om te overstromen. Een natuurlijk overstromingsgebied zal ervoor zorgen dat de straten en woningen verderop droog blijven.

De Westlede krijgt ademruimte

De Westlede is een voorbeeld van een beek met een nijpend tekort aan ruimte. In de hele vallei gaat de provincie Oost-Vlaanderen na waar er plaats is voor extra ruimte. Het zandwinningsgebied (Oud Vliegveld) moet zoveel mogelijk worden benut om te bufferen. Een deel van het water kan naar het noorden afgeleid worden, naar het pompstation in Rodenhuize. In de waterloop is buffering mogelijk door de bedding te verbreden. Bredere, groene oeverstroken geven de waterloop meer ruimte.

Voor een veilige en vlotte afvoer

Op het Kanaal Gent-Terneuzen in Terneuzen

Voor Vlaanderen is het van groot belang dat het Kanaal Gent-Terneuzen voldoende overtollig water kan afvoeren richting Nederland. De waterafvoer mag echter geen belemmering vormen voor de scheepvaart. Om het water vlot te kunnen afvoeren, zijn er plannen voor een bijkomende constructie in Terneuzen. Hierover zijn onderhandelingen aan de gang met Nederland.

Tussen Moervaart en tijgebonden Durme

Als het waterpeil op het Kanaal Gent-Terneuzen door hevige regen stijgt, kan het water uit de Moervaart en het omliggende gebied moeilijk weg. Wateroverlast is hiervan het gevolg. De NV Waterwegen en Zeekanaal denkt eraan een beweegbare constructie te bouwen aan de Dam in Lokeren. Wanneer het getij dit toelaat, zou deze het overtollige water via de tijgebonden Durme kunnen doorlaten naar de Schelde. Deze mogelijkheid moet nog verder worden onderzocht en getoetst aan het rivierherstelproject 'Tijgebonden Durme'. Ook de effecten op landbouw, ecologie, vismigratie en waterrecreatie moeten nog bekeken worden.

Wijk Groenevelden (Mariakerke) krijgt betere afwatering

In de Marsstraat in Mariakerke krijgen de bewoners bij hevige regenval water in hun kelder en tuin. Dat heeft te maken met de hoge stand van het grondwater: een natuurlijk gegeven op deze plaats, waar zich vroeger een moeras uitstreekte. Bij de aanleg van het Kanaal Gent-Oostende werd hier grond aangevoerd om van het gebied bouwgrond te maken. Vandaag rijst het probleem dat de wijk niet meer goed ontwatert. Het stijgende grondwater wordt niet vlot afgevoerd. Vooral de gracht tussen het Zuidbroek en de Uranusstraat vormt een heikel punt.

De stad Gent zal maatregelen nemen om de afwatering te verbeteren. Er komt een nieuwe en grotere duiker onder het Zuidbroek. De afstroming van de gracht naar het Claeys-Bouüaertdomein moet hierdoor verbeteren. Ook de duiker onder de Uranusstraat wordt vervangen. Door middel van een constructie met schotbalken is het de bedoeling het waterpeil in het Claeys-Bouüaertdomein iets hoger te houden. Een voorwaarde is wel dat de bomen in het park hiervan geen nadeel ondervinden. Dit domein is immers een beschermd monument en stadsgezicht.

Operationeel Bekkenmodel Gentse Kanaalzone: niet alle risico's zijn te vermijden

Geen enkel gecontroleerd overstromingsgebied kan voorzien zijn op uitzonderlijke meteorologische situaties. In dergelijke gevallen is het enige middel om schade te beperken een correct waarschuwingssysteem. Voor dergelijke situaties werkt de VMM aan een computermodel.

Dit model – het Operationeel Bekkenmodel Gentse Kanaalzone – moet op termijn overstromingen in het bekken kunnen voorspellen. Op basis van waterstanden en weersvoorspellingen berekent het model of er overstromingen dreigen en welke wijken, straten en huizen met wateroverlast te kampen zullen krijgen. Met deze informatie kunnen de hulpdiensten preventieve acties ondernemen en bewoners tijdig waarschuwen.

2.3 Water voor de mens in het bekken van de Gentse Kanalen

Water heeft vele functies

Water vervult uiteenlopende functies in onze maatschappij. Het is onmisbaar als hulpbron voor industrie en landbouw en als grondstof voor drinkwater. Water heeft een belangrijke recreatieve en cultureel-historische waarde en is een duurzaam transportmiddel. Ook voor natuur en landschap is water van grote betekenis.

We hebben in het bekken van de Gentse Kanalen aandacht voor al deze functies en kiezen daarbij zoveel mogelijk voor het laten samengaan van functies, zonder de draagkracht van het watersysteem uit het oog te verliezen. We moeten dus zorg dragen voor het watersysteem en erover waken dat het niet overbelast raakt.

Van en naar de Gentse Zeehaven

De concurrentiepositie van de Gentse Zeehaven hangt voor een deel samen met de toegankelijkheid. Het is belangrijk dat de haven vlot bereikbaar is van op zee. Anderzijds is de toegang naar het hinterland, richting Zeebrugge en Frankrijk, van groot belang voor de ontwikkeling van de binnenscheepvaart. Die wordt

als duurzame transportwijze gestimuleerd door de Vlaamse Regering.

Om het goederentransport via het Kanaal Gent-Terneuzen naar de Gentse Zeehaven te verbeteren, wordt de infrastructuur aangepast aan grotere en meer zeeschepen. Brughogtes, diepgang en waterpeil zijn belangrijk, maar ook een vlotte dienstverlening om de haven bereikbaar en het kanaal bevaarbaar te houden.

Via de Ringvaart in Gent sluit de Gentse Zeehaven aan op de grote binnenvaartroutes naar Frankrijk en Zeebrugge. De kanalen moeten dus optimaal worden benut om goederen te transporteren. In Evergem komt er een bijkomende sluis. Ook worden er enkele kruisingen aangepast, zoals de kruising Afleidingskanaal van de Leie – Kanaal Gent-Oostende en de kruising Ringvaart – Kanaal Gent-Oostende. Tussen Schipdonk en Balgerhoeke wordt naast het Afleidingskanaal van de Leie de mogelijkheid voor een eventuele verbreding in de toekomst behouden. Op verschillende plaatsen moet er worden gebaggerd om de kanalen voldoende diep te houden.

Duurzaam toerisme en recreatie alle kansen geven

In het bekken van de Gentse Kanalen is het prachtig wandelen en fietsen aan het water. Niet enkel de inwoners van het bekken genieten van deze troef. Verschillende plaatsen zijn immers een echte trekpleister voor dagjesmensen en toeristen.

De Gentse binnenwateren zijn met hun unieke historische kader een echte aantrekkingspool voor de pleziervaart. Veel boten uit Nederland komen via het Kanaal Gent-Terneuzen en de Ringvaart om Gent de fraaie kanalen in het Gentse en de Leiestreek verkennen. Ook de Moervaart is een mooie en rustige vaarweg. Op de kanalen en op de Boerekreek wordt er volop aan watersport gedaan.

Maar recreatie en toerisme hebben altijd een impact op het water. Zachte recreatie willen we alle kansen geven, zonder de natuur en het landschap te zeer

te verstoren. Snelvaart, jetski en andere vormen van harde recreatie zijn beperkt tot specifiek afgebakende zones op de kanalen.

Langs het Afleidingskanaal van de Leie, de Moervaart en het Kanaal van Stekene wordt onderzocht of er bijkomende wandel-, fiets- en ruiterpaden kunnen aangelegd worden. Ook voor hengelpaatsen wordt dit bestudeerd.

Genieten aan het water

In het bekken van de Gentse Kanalen zijn er mogelijkheden te over om te genieten aan het water. De waterloopbeheerders leggen fiets- en wandelpaden en hengelpaatsen aan. Zo brengen ze het water dichterbij de mens.

Een originele manier om kennis te maken met het Waasland is het nieuwe kano- en kajaktraject op de Moervaart en de Zuidlede. Over een afstand van 32 km worden de recreanten door prachtige stukjes natuur geloodst: het natuurreservaat De Reepkens, De Turfmeersen en het Provinciaal Domein Puyenbroeck. Van op het water heeft men ook een mooi uitzicht op de vele pittoreske ophaalbrugjes, waarvan er een aantal beschermd zijn.

Een authentieke overvaart zal binnenkort weer te beleven zijn aan het Pieter Heydensveer – in de volksmond ‘pieraveir’. Het officiële veer over de Moervaart is er al enkele jaren buiten gebruik, maar de vzw Toerisme Oost-Vlaanderen zal het weer in dienst stellen. Aan de steiger zullen daarom de nodige aanpassingswerken worden uitgevoerd. Ook de bemanning van het veer is verzekerd: een plaatselijke bewoner is bereid om het veer op bepaalde tijdstippen te bedienen. Een stukje geschiedenis langs de Moervaart wordt zo in ere hersteld.

Langs de Stekense Vaart is het aangenaam wandelen en fietsen. Binnenkort kan je van in Klein-Sinaai in één ruk fietsen of wandelen tot in het centrum van Stekene of – via de Frans Coppensbrug – tot in Sinaai. Op de dijk langs de Stekense Vaart en de Moervaart – tussen de Koebrugstraat en de Boudelostraat – wil de gemeente Stekene het bestaande stiltepad doortrekken. Dit pad is heel bijzonder, want het passeert het bosreservaat Heirnisse, samen met de Fondatie van Boudelo het grootste stiltegebied van Oost-Vlaanderen. In Stekene sluit dit fietspad naadloos aan op het fietspad langs de Molenbeek, dat fietsers binnenkort tot in Puivelde brengt.

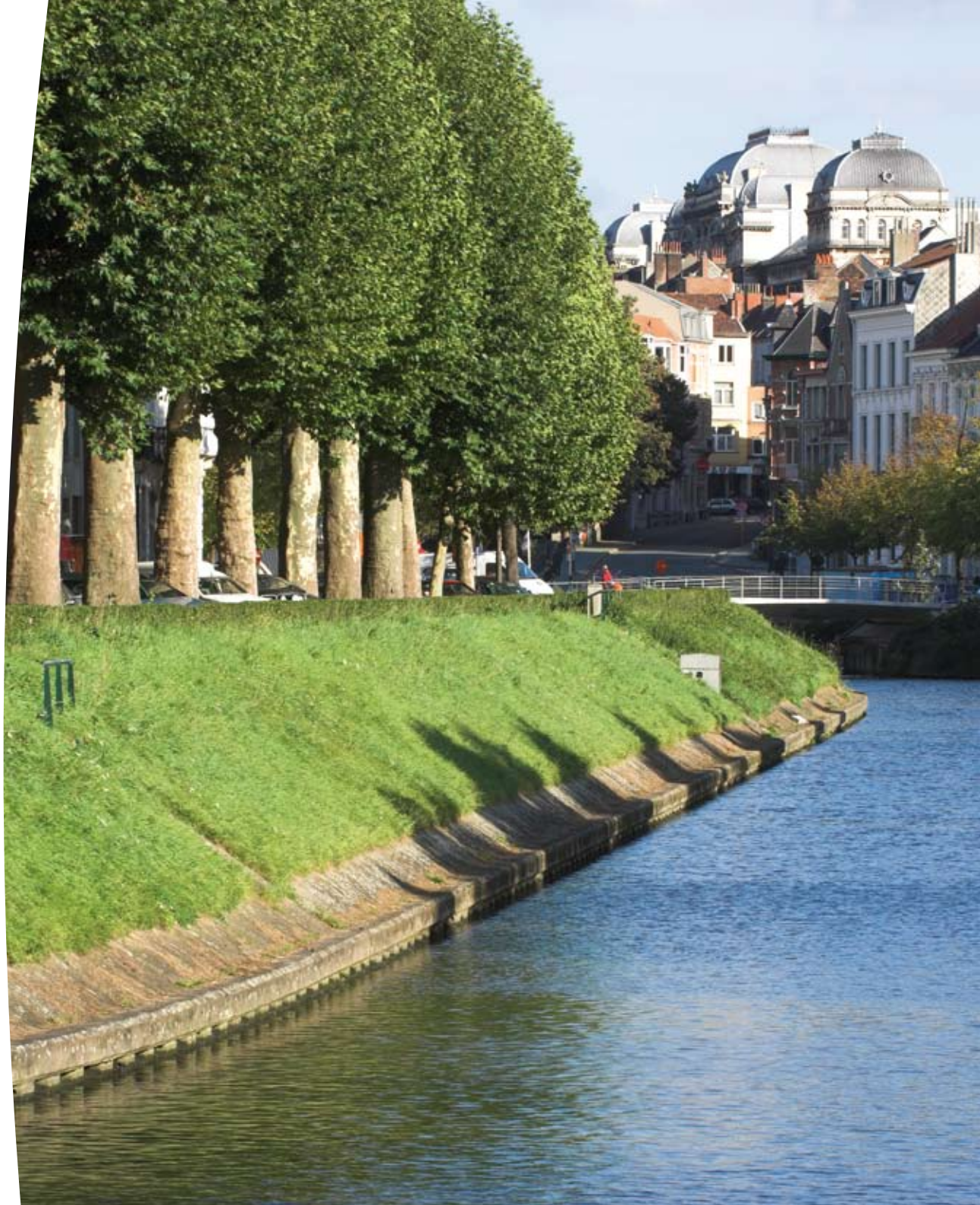
Het erfgoed aan het water in ere herstellen

De mens heeft altijd al de nabijheid van het water opgezocht. Onze rivieren en beken weerspiegelen dan ook een belangrijk deel van onze geschiedenis. In het bekken van de Gentse Kanalen zijn de oude watermolens een idyllisch stukje historisch erfgoed. Om dit watergebonden erfgoed te bewaren, worden oude watermolens opgeknapt.

Water in de stad

De stad Gent dankt haar ontstaan aan haar strategische ligging bij de samenvloeiing van Leie en Schelde. Water is dan ook onlosmakelijk met deze stad verbonden. Veel van de plekjes aan het water zijn echter verloederd en kunnen best een opknapbeurt gebruiken. De stad Gent neemt het initiatief om kaaimuren en onderdoorgangen onder bruggen te renoveren. De Nederschelde krijgt opnieuw een open bedding.

Ook in de stad Eeklo krijgt water een bijzondere plaats. Een zijarm van het Eeklo's Leiken loopt in de stadswijk Dullaert voorlopig nog onder de grond. Binnenkort komt hierin verandering. Het kanaal wordt opengelegd en groen ingericht. Deze werken passen in een ambitieus stadsvernieuwingsproject van de stad Eeklo.

2.4 Naar een betere waterkwaliteit in het bekken van de Gentse Kanalen

De kwaliteit van het oppervlaktewater in het bekken van de Gentse Kanalen ging er de afgelopen jaren gestaag op vooruit. Toch blijft het verder verbeteren van de waterkwaliteit een punt van aandacht. Zo'n 58% van de meetplaatsen voldoet nog niet aan de basiswaterkwaliteitsnorm (voor biologische kwaliteit). In sommige waterlopen of trajecten is de waterkwaliteit zelfs zorgwekkend. De zijwaterlopen hebben bijna allemaal een onvoldoende waterkwaliteit. Ook de waterbodems, de grondwaterkwaliteit en de structuur van de waterlopen delen in het leed.

Verontreiniging voorkomen

Puntlozingen terugdringen

Waterverontreiniging moet in de eerste plaats zoveel mogelijk voorkomen worden aan de bron. Milieuvergunningen en handhaving zijn hierbij belangrijke instrumenten. Met behulp van modellen, die rekening houden met milieukwaliteitsdoelstellingen en de draagkracht van de waterloop, bepalen de waterbeheerders welke lozingen van rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) of bedrijven toegestaan zijn.

Schadelijke stoffen weren

Niet alleen afvalwater schaadt de kwaliteit van onze beken. Heel wat verborgen – we zeggen ook 'diffuse' – verontreiniging komt rechtstreeks of via de regen in het water terecht: chemische bestrijdingsmiddelen, meststoffen, producten gebruikt voor het onderhoud van tuinhout, zink van dakgoten, slijtagedeeltjes van autobanden, ... Ook afspoelende bodemdeeltjes voeren schadelijke stoffen mee naar de waterloop.

Veel van deze stoffen zijn schadelijk voor de organismen in en rond het water, en voor de mens zijn ze evenmin zonder gevaar. Gemeenten, provincies en andere overheden bouwen daarom het gebruik van bestrijdingsmiddelen fors af. Ze passen bij het onderhoud van het openbaar groen meer en meer milieuvriendelijke bestrijdingsmethoden toe. Ook de huisgezinnen en de landbouwsector worden gestimuleerd om waar mogelijk alternatieve bestrijding toe te passen en op een milieuverantwoorde manier te bemesten.

Het afvalwater verder en efficiënt zuiveren

Grote rioleringswerken gooien het leven in onze steden en gemeenten vaak danig overhoop. Ook in het bekken van de Gentse Kanalen bouwen de gemeenten en het Vlaamse Gewest verder aan hun rioleringswerken. En ook de drinkwatermaatschappijen zijn betrokken partij. De gemeenten hebben sinds 1 januari 2005 immers de mogelijkheid om de praktische uitvoering van hun rioleringsbeleid aan hen over te dragen.

Het einde is nog niet in zicht. Om al het afvalwater uit de beken te halen moeten we nog heel wat rioleringswerken, collectoren en waterzuiveringsinstallaties aanleggen. Ook heel wat bestaande woningen moeten hun afvalwater nog aansluiten op de riolering en hun hemelwater van de riolering afkoppelen.

De VMM, Aquafin en de gemeenten maken per gemeente een zoneringsplan op. Dit is een kaart die voor elke nog niet aangesloten wijk, straat of woning vastlegt of het afvalwater via de riool zal worden afgevoerd, dan wel behandeld wordt in een afzonderlijke behandelingsinstallatie aan de woning zelf. Op

basis van het zoneringsplan zal een uitvoeringsplan worden opgemaakt. Dit duidt aan hoe en wanneer de riolering zal worden aangelegd en op welke manier het rioolwater gezuiverd zal worden: in een gezamenlijke, grote installatie voor rioolwaterzuivering (RWZI), in een kleinschalige waterzuivering (KWZI) in de gemeente of in een individuele behandelingsinstallatie voor afvalwater (IBA).

Ook een goed onderhoud en beheer van de riolen en het afkoppelen van hemelwater van de rioleringen is van groot belang. Het water van beken, grachten, verharde oppervlakten (zoals straten en parkings) en daken koppelen we telkens zoveel mogelijk af van de riool: het heeft immers geen zin om proper water naar de waterzuiveringsinstallatie af te voeren. Meer nog: het maakt dat de zuiveringsinstallaties minder goed functioneren.

Ook grondwater roept om bescherming

Grondwater is minder zichtbaar dan rivieren en beken en wordt daarom soms over het hoofd gezien in de strijd tegen vervuiling. Ten onrechte, want als onmisbaar deel van onze watervoorraad heeft het grondwater onze bescherming tegen verontreiniging meer dan nodig.

Via insijpeling van verontreinigd water, komen vervuulende stoffen in het ondiepe grondwater terecht. Maar ook de diepere watervoerende lagen kampen met kwaliteitsproblemen.

Rioleringswerken troef

De gemeenten en het Vlaamse Gewest breiden stelselmatig hun waterzuiveringsinfrastructuur uit. In Merendree bijvoorbeeld komt er vanaf de Losstraat een drukleiding naar de RWZI. Ook onder meer in Lochristi, Lokeren, Wachtebeke, Lovendegem en Evergem zijn er rioleringsprojecten gepland of in uitvoering.

KWZI's in Krekenland

Typerend voor het Krekenland is de verspreide bebouwing. De meeste straten worden daarom niet gerioleerd. Kleinschalige waterzuiveringsinstallaties (KWZI's) en individuele behandelingsinstallaties voor afvalwater (IBA's) spelen hier dus een belangrijke rol. Zo zijn er KWZI's gepland in Watervliet, Sint-Margriete en Sint-Jan-in-Eremo.

Een betere waterkwaliteit: wat kunt u zelf doen?

Schone beken en zuiver water zijn ook uw zaak: met tal van (kleine) ingrepen kunt u zelf een duit in het zakje doen!

- Het afvalwater van uw woning moet zijn aangesloten op de riool in uw straat. Lozingen via de tuin naar de beek zijn verboden! Zorg er ook voor dat u op de juiste manier bent aangesloten: op de riool en niet op de hemelwaterleiding.
- Grijp niet voor elke plaag of toepassing naar een chemisch middel. Doseer correct en probeer eens een milieuvriendelijke of natuurlijke variant uit. In het totaalplaatje scheelt dat een pak. Op www.zonderisgezonder.be staan heel wat milieuvriendelijke tips om onkruiden en plagen te bestrijden.
- Ook als landbouwer of wanneer u aan het water woont, kunt u onze waterlopen mee beschermen tegen verontreiniging van buitenaf. Door bufferstroken aan te leggen langs de beek verhindert u dat bestrijdingsmiddelen, meststoffen en sediment naar de beek spoelen. Groene stroken langs het water ogen bovendien fraai en trekken bijzondere planten en dieren aan.

Dichtslibben van waterlopen voorkomen en waterbodem- verontreiniging aanpakken

Het bekken van de Gentse Kanalen is vlak en dus heeft het weinig of geen last van erosie. Enkel in het gebied tussen Leie en Schelde (Tielt) en op de cuesta van Zomergem komt er erosie voor. In heel het bekken kampen de waterlopen met sediment dat van de overstorten komt, of van industriële en huishoudelijke lozingen of effluenten van waterzuiveringsinstallaties. Ook de Leie en de Bovenschelde voeren sediment aan.

Op een aantal plaatsen in het bekken is de waterbodem zwaar verontreinigd. Waar het noodzakelijk is, gaan de waterbeheerders deze vervuilde waterbodems saneren. De meest dringende saneringen pakken we eerst aan. Waterbodemsanering is echter pas aan de orde, wanneer stroomopwaarts geen afvalwater meer in de waterloop terechtkomt. Anders wordt het dweilen met de kraan open.

Bagger- en ruimingsspecie moet zoveel mogelijk verwerkt en hergebruikt worden als bodem of bouwstof. Storten van specie kan slechts wanneer er geen andere mogelijkheid is. Het is belangrijk dat de bagger- en ruimingsspecie van een bekken zoveel mogelijk binnen de grenzen van het bekken wordt verwerkt en afgezet.

Werken aan de ecologische kwaliteit

Structuurherstel: drie keer winnen

Het bekken van de Gentse Kanalen kampt door zijn lage ligging ten opzichte van de zeespiegel sinds eeuwen met een moeilijke afwatering. Een complex van grote, soms door de mens aangelegde afvoerwegen, en kleinere waterlopen staan in voor de afvoer van overtollig water. Door het rechtekken van de waterlopen en het plaatsen van harde oeververstevigingen, inbuizingen en stuwen waar dit niet echt nodig was, hebben veel van de waterlopen hun ruimte en hun veerkracht helemaal verloren. En ook de natuur in en rond de waterlopen heeft het moeten bekopen. Door de waterlopen hun oorspronkelijke karakter voor een stuk terug te geven, willen de waterloopbeheerders hierin verandering brengen.

Elke waterloop heeft van nature een zelfreinigend vermogen. Dit zelfreinigend vermogen kunnen we versterken door de waterloop te laten hermeanderen, overwelingen open te breken, groene oeverstroken te voorzien en de beek weer in verbinding te brengen met haar oevers en vallei. Ook poelen, hagen, houtkanten, struiken en bomen in de omgeving van de waterloop hebben hun nut.

Door de waterlopen in hun natuurlijke staat te herstellen, winnen we driemaal. Het zelfreinigend vermogen van de waterloop neem toe, de natuur leeft op én het water krijgt weer meer ruimte. Werken aan de ecologische kwaliteit gaat dus hand in hand met een duurzame aanpak van wateroverlast.

Een ongewenste gast: waternavel

In een aantal beken in het bekken van de Gentse Kanalen groeit de grote waternavel al enkele jaren explosief. Deze uit Noord-Amerika afkomstige waterplant doet het hier zo goed, dat hij op één groeiseizoen grote stukken beek koloniseert. Een echte woekerplant dus, die de waterloopbeheerders liever kwijt zijn dan rijk. Hij belemmert immers de doorstroming van het water in de beek en kan plaatselijk zelfs voor wateroverlast zorgen. Daarnaast kan de waternavel voor problemen zorgen bij installaties, waardoor de onderhoudskosten de hoogte ingaan. De grote waternavel wordt massaal aangetroffen in de omgeving van het wingebied van het drinkwaterproductiecentrum Kluizen (Lieve, Meirebeek, Brakeleiken...) en ook in de Langelede, de Moervaart, de Zuidlede...

Nieuwe oevers voor het Brakeleiken

Het Brakeleiken is op haar linkeroever over een grote lengte afgekald. Afwaarts van Schroonhoek en opwaarts van 't Zwaantje zijn de betonnen taludplaten verzakt. De oevers zijn dan ook dringend aan een herstelbeurt toe. Bovendien is het intensieve landbouwgebruik op de aanpalende gronden allesbehalve goed voor de waterkwaliteit. Een heikel punt, want het water van het Brakeleiken wordt gebruikt voor de drinkwaterproductie in Kluizen. Een brede oeverzone is de geschikte oplossing voor dit dubbele probleem. De waterloop krijgt er zijn natuurlijke structuur door terug. En de meststoffen en pesticiden spoelen minder makkelijk af naar de waterloop.

Natuur van Roeselarekreek tot Boerekreek

Natuurverbindingen zijn broodnodig voor het voortbestaan van veel soorten. Het zijn als het ware trekpaden voor planten en dieren. Tussen de Roeselarekreek en de Boerekreek is zo'n natuurverbinding gepland. Van de gewestweg N455 tot aan de Roeselarekreek heeft de Generale Vrije Polders een natuurvriendelijke oever laten aanleggen. Die moet nu tot aan de Boerekreek reiken. Om kleine zoogdieren en amfibieën de kans te geven langs de oever te bewegen, wordt de duiker onder de gewestweg vernieuwd. De duiker krijgt ook een passage.

De Boerekreek is een kwetsbaar natuurgebied van 5,5 ha. Slechts een deel ervan staat open voor het publiek. Langs een deel van de kreek loopt wel een oudere GR-wandelroute. Het Regionaal Landschap Meetjesland gaat dit GR-pad opknappen. Natuurliefhebbers kunnen binnenkort dus weer met volle teugen genieten van dit unieke gebied op de grens tussen land en water.

Actief peilbeheer: landbouw en natuur hand in hand

Waterlopen zijn belangrijke aders in de vallei van het Kanaal van Stekene. Ze zijn van groot belang voor de natuur, maar ook voor de waterafvoer. De lager gelegen meersen langs de beken zijn drassig en daarom bijzonder voor de natuur.

Landbouwers daarentegen houden hun gronden het liefst droog, zodat ze vroeg in het voorjaar bewerkbaar zijn. De waterloopbeheerders hebben de handen in elkaar geslagen om natuur en landbouw in deze vallei zoveel mogelijk met elkaar te verzoenen.

Dat gebeurt met een actief peilbeheer. De waardevolle valleigebieden worden vernat. Tegelijk blijven de achterliggende landbouwgronden toch van een goede ontwatering verzekerd.

Om de juiste maatregelen te treffen, zijn nauwkeurige gegevens nodig over de grondwaterstand in het gebied. Het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek (provincie Oost-Vlaanderen) meet daarom al drie jaar het peil van het grondwater.

De gevolgen van iedere ingreep kunnen zo beter opgevolgd worden. In een waardevol deel van de vallei – aan de Fondatie van Boudelo – werd het water al enige tijd opgestuwd. Om de hogere waterstanden in de vallei effectief te realiseren, is nu meer overleg nodig met de landbouwers.

De Oude Kale mag weer kronkelen

Net zoals op vele andere waterlopen, werden ook op de Oude Kale in het verleden bochten (meanders) afgesneden. De provincie Oost-Vlaanderen wil de oude meander aan de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Landegem opnieuw aansluiten. Door deze bocht zal dus weer volop water stromen.

De Oude kale opnieuw laten meanderen heeft heel wat voordelen. De natuur kan haar gang gaan én het water krijgt meer ruimte. De omgeving wordt dus beter beschermd tegen wateroverlast. Bij extreme regenval zal de oorspronkelijke loop nog steeds de afvoer verzekeren. Deze wordt daarom voorzien van een schuif, waarlangs het water kan overstorten.

Vissen de vrijheid geven

Vissen bewegen van de ene leefruimte naar de andere om zich te voeden, zich voort te planten of de winter door te brengen: we spreken van vismigratie. Op onze waterlopen zijn er echter heel wat hindernissen voor vismigratie, zoals stuwen, watermolens en bodemvallen.

De vismigratieknelpunten op onze waterlopen moeten tegen 2010 weggewerkt zijn, zo stelt het decreet Integraal Waterbeleid. En infrastructuurwerken mogen niet voor nieuwe knelpunten zorgen.

In de bres voor de biodiversiteit

De natuur is er in heel Vlaanderen, en ook in het bekken van de Gentse Kanalen, de laatste decennia niet op vooruitgegaan. Bepaalde planten- en diersoorten en hun leefomgeving vragen bijzondere aandacht, omdat ze sterk in aantal verminderen of zelfs met uitsterven bedreigd zijn. Om zeldzame vissoorten en hun leefomgeving vragen bijzondere aandacht, omdat ze sterk in aantal verminderen of zelfs met uitsterven bedreigd zijn. Om zeldzame vissoorten en internationaal belangrijke dier- en plantensoorten in en aan het water te behouden, wordt voor het bekken van de Gentse Kanalen een programma uitgewerkt met gerichte maatregelen. Vanzelfsprekend is een goede waterkwaliteit één van de basisvereisten.

Meer en meer treffen we in onze streken uitheemse planten aan. Geen goede zaak voor onze natuur, want het succes van deze soorten gaat vaak ten koste van inheemse planten. Uitheemse planten kunnen bovendien aanleiding geven tot problemen bij het praktische beheer van de waterlopen. De waterloopbeheerders slaan dan ook de handen in elkaar om de sterk woekerende uitheemse planten uit de beken weg te halen.

Vismigratieknelpunten voor de bijl

De waterloopbeheerders leveren heel wat inspanningen om komaf te maken met de belangrijkste vismigratieknelpunten. Vismigratie vanuit de zee naar de Bovenschelde en de Leie moet opnieuw mogelijk worden. De barrière aan de dam tussen de Moervaart-Durme en de getijdenbonden Durme zal worden weggewerkt.

En ook op de Poekebeek zijn werken gepland, aan de monding van deze beek in het Afleidingskanaal van de Leie en aan de samenvloeiing met de Neerschuurbeek. Hier wordt het nodige gedaan om de vissen opnieuw stroomopwaarts te laten zwemmen.

Meer natuur aan de waterlopen: wat kunt u zelf doen?

- U kunt ook zelf een steentje bijdragen om de waterlopen een natuurlijkere structuur en meer ruimte te geven. Zo bent u verplicht een strook van vijf meter langsheen de waterloop vrij te houden. Deze strook hebben de waterloopbeheerders nodig om de beken te kunnen onderhouden. Hou deze zone dus vrij van hoge afrasteringen, houtstapels, tuinhuisjes en plant hier geen struiken of bomen zonder toelating.
- Ook afval in beken is een oud zeer en kan bijdragen tot overstromingen. Sluikstorten (van groenafval, puin,...) is dan ook absoluut verboden.
- Hebt u als landbouwer gronden aan het water, dan kunt u de natuur een handje toesteken door bufferstroken aan te leggen. U kunt hiervoor een beheerovereenkomst sluiten met de Vlaamse Landmaatschappij. Meer informatie is terug te vinden op www.ehorizon.be.
- Meld uitheemse planten in de beek onmiddellijk aan de waterloopbeheerders. U kunt hiervoor terecht bij het provinciebestuur, bij de gemeente of bij het bestuur van de polder of de watering. Er bestaat een brochure die u kan helpen om de meest risicovolle uitheemse soorten te herkennen. Deze is te vinden op de website www.mina.be/uploads/water_exoten.pdf.

2.5 Duurzaam omgaan met water in het bekken van de Gentse Kanalen

Water is een onmisbare grondstof voor onze samenleving. Tot nu toe zijn we echter weinig zorgvuldig met onze waterreserves omgesprongen. Ook in het bekken van de Gentse Kanalen worden aanzienlijke hoeveelheden grondwater opgepompt voor allerlei doeleinden. In de ondergrond van het zuiden van de provincies Oost- en West-Vlaanderen bevindt zich de Sokkel, een belangrijke watervoerende laag. Deze staat al enige tijd onder grote druk.

De laatste tien jaar is de hoeveelheid grondwater die de gezinnen, de industrie en de landbouw gebruiken, in heel Vlaanderen al lichtjes verminderd. Een duurzaam watergebruik vraagt echter bijkomende inspanningen van alle sectoren.

Algemeen kunnen we de druk van de ketel halen door minder grond- en leidingwater te gebruiken. Dit hoogwaardige water houden we voor toepassingen die een zeer goede kwaliteit vereisen: om van te drinken, voor de productie van voedingsmiddelen of voor persoonlijke hygiëne. Voor ander gebruik (kuisen, spoelen, wassen, sproeien...) kunnen we alternatieve waterbronnen aanspreken, zoals hemelwater, oppervlaktewater en gezuiverd afvalwater.

Vlaamse strategie voor watervoorziening en watergebruik in de maak

Om de watervoorziening in Vlaanderen te kunnen verzekeren, werkt het Vlaamse Gewest samen met een aantal partners aan een Strategische Visie voor Watervoorziening en Watergebruik. In deze visie wordt de vraag naar grond-, oppervlakte-, drink- en tweedecircuitwater afgestemd op het aanbod aan water. Dit plan zal als basis dienen om herstelprogramma's uit te werken om de grondwatervoorraden te beschermen. Zo blijft er ook in de toekomst voor alle gebruikers voldoende water van geschikte kwaliteit beschikbaar.

Eeklo's Leiken breidt drinkwaterproductie in Kluizen uit

De Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening gaat de capaciteit van het drinkwaterproductiecentrum in Kluizen uitbreiden. Op middellange termijn is een uitbreiding van het winningsgebied gepland.

Het Eeklo's Leiken zal hiertoe worden aangesloten op het gebied.

Hiervoor zijn werken nodig, zoals de ruiming van het Eeklo's Leiken (deel Brakeleiken en wacht-kom) en plaatselijke verstevigingen aan bodem en talud.

Duurzaam omgaan met water: wat kunt u zelf doen?

De huishoudens zijn echte grootverbruikers als het op water aankomt. Spaarzaam omgaan met water is dus een must, willen we onze waterreserves behouden. 'Vele kleintjes maken een grote' is ook hier een waarheid. Lekkende kranen repareren, spaardouchekoppen installeren, ... Al deze maatregelen zijn echt de moeite waard.

U kunt ook het hemelwater dat u zelf opvangt, nuttig gebruiken in en om het huis. Hemelwater leent zich bijvoorbeeld goed voor het poetswerk, het toilet, de wasmachine, het sproeien van de planten, het wassen van de auto, ...

Voor meer tips over spaarzaam watergebruik kunt u een kijkje nemen op de website www.waterloketvlaanderen.be.

Voor meer informatie

CIW-Secretariaat

p/a VMM
A. Van de Maelestraat 96
9320 Erembodegem
T 053 72 65 07
ciw-sec@vmm.be

Secretariaat bekken van de Gentse Kanalen

p/a Waterwegen en Zeekanaal NV
Nederkouter 28
9000 Gent
T 09 268 02 11

Secretariaat waterschap Krekenland

p/a Provincie Oost-Vlaanderen
Gouvernementstraat 1
9000 Gent
T 09 267 82 59
waterschap.krekenland@oost-vlaanderen.be

Secretariaat waterschap Burggravenstroom

p/a Provincie Oost-Vlaanderen
Gouvernementstraat 1
9000 Gent
T 09 267 82 59
waterschap.burggravenstroom@oost-vlaanderen.be

Secretariaat waterschap Poekebeek en Oude Kale

p/a Provincie Oost-Vlaanderen
Gouvernementstraat 1
9000 Gent
T 09 267 82 59
waterschap.poekebeekoudekale@oost-vlaanderen.be

Secretariaat waterschap Moervaart en Gentse

binnenwateren
p/a Provincie Oost-Vlaanderen
Gouvernementstraat 1
9000 Gent
T 09 267 82 59
waterschap.moervaartgentsebinnenwateren@oost-vlaanderen.be

Secretariaat waterschap Kanaal van Stekene

p/a Provincie Oost-Vlaanderen
Gouvernementstraat 1
9000 Gent
T 09 267 82 59
waterschap.kanaalvanstekene@oost-vlaanderen.be

Colofon

COORDINATIE EN EINDREDACTIE

Mich De Clercq, Kathy Haustraete, Sophie Puype

SAMENSTELLING

Stefan Baes, Jan Balduck, Mich De Clercq, Ronny Dekeer, Kathy Haustraete, Sophie Puype, Ruben Rommens

COPYWRITING

Katelijne Norga

LAY-OUT

Vanden Broele, Dries Vermaut

FOTOGRAFIE

Yves Adams, VMM-archief, foto-archief bekkensecretariaat

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Frank Van Sevencoten, voorzitter CIW

DEPOTNUMMER

D/2006/6871/021

Deze brochure is onderdeel van een reeks. Van elk van de 11 bekkens is een vergelijkbare brochure gemaakt. Aanvragen en downloaden kan via www.volvanwater.be of op het nummer 0800 99 004.

SAMEN WERKEN AAN WATER

Integraal Waterbeleid
Bekken van de Gentse Kanalen